

Kunnskapsdepartementet
Deres ref 25/1619-

Oslo, 18. juni 2025

Høringsuttalelse: Forslag til ny forskrift om opptak til høyere utdanning (opptaksforskrifta)

Norsk Lektorlag støtter i hovedsak forslaget til ny opptaksforskrift. Vi støtter at studieforberevende utdanningsprogrammer, med oppnådd generell studiekompetanse, gjøres til den brede hovedveien inn i høyere utdanning, og at studieforbereidhet i de fleste fag operasjonaliseres som karaktersnitt, gjennom karakterbasert opptak.

Vi støtter også at vitnemålet og karakterene fra videregående opplæring vil fortsette å være grunnmuren i opptaket til høyere utdanning. Vi støtter derfor ikke at opptaksprøver skal kunne erstatte kvalifikasjonskrav i lærerutdanningene.

Vi støtter ikke forslaget om ulik generell vektning av realfagskompetanse fremfor språk-kompetanse ved opptak, og ber om at tilleggspoeng for fagvalg i videregående opplæring fjernes helt ved inntak til høyere utdanning slik det fremgår av våre tidligere høringsinnspill.¹ Vi støtter å fjerne alderspoeng og kjønns-poeng.

Vi støtter ikke videreføringen av den omfattende dispensasjonsordningen for lærerutdanningene.

Aldersgrense 23 eller 25 år?

Lektorlaget har tidligere støttet forslaget om 23/6 i ny modell. Vi har ikke sterke meninger om det burde være 23 eller 25 år som er grensen for førstegangsvitnemål, men vi undrer oss litt over argumentasjonen for aldersgrensene. Vi anbefaler at prinsippene i fullføringsreformen for ungdomsretten følges, for å sikre sammenheng i regelverket fra videregående til høyere utdanning jf opplæringslova § 5-(1)2 som fastslår at den gjelder ikke lengre enn det skoleåret eleven fyller 24 år.

¹ <https://media.wpd.digital/norsklektorlag/uploads/2024/05/Lektorlagets-innspill-til-opptaksmeldingen-innsendt-190424.pdf>
<https://media.wpd.digital/norsklektorlag/uploads/2024/06/Horingsuttalelse-PPU-rammeplan-opptaksforskrift-Lektorlaget-07062024.pdf>
https://media.wpd.digital/norsklektorlag/uploads/2022/05/Norsk_Lektorlag_Innspill-til-opptaksutvalget_30052022.pdf
https://media.wpd.digital/norsklektorlag/uploads/2022/01/Horingsuttalelse-NorskLektorlag-opptakskrav_laererutdanning-050122.pdf

Tilsvarende argumentasjon gjelder også for å konkurrere med førstegangsvitnemål: her foreslår departementet en øvre aldersgrense på 23 år, men med fullføringsreformen vil det være elever som får første vitnemål fra videregående opplæring når de allerede har fylt 23.

Avvikle tilleggspoeng for fagvalg

Norsk Lektorlag er imot forslaget om å beholde realfagspoeng og skrote fremmedspråks-poeng. Vi mener primært at tilleggspoeng for fagvalg fra videregående må avvikles, ettersom det innebærer at en del elever velger taktisk, uten at de planlegger å bruke fagene i sin videre utdanning. Subsidiært bør tilleggspoeng for både realfag og språkfag beholdes.

Å skille mellom realfag og språkfag som tilleggspoeng gir skjeve incentiver for fagvalg og legger opp til en fordreierende virkning i videregående opplæring, som ikke reflekterer hva elevene skal studieforbereides til, jamfør både Lied-utvalget og Opptaksutvalget.

Støtter spesielle opptakskrav

Lektorlaget er positive til mer bruk av spesiell studiekompetanse og spesielle opptakskrav som fastsatt av institusjonene, både når det gjelder innholdskrav, nivåkrav eller lokale kvalifiserende opptaksprøver, forutsatt at formålet med de spesielle opptakskravene er å sikre kvalifiserte og motiverte studenter som bidrar til høy gjennomføring av studiet.

Nivåkrav for lærer- og lektorutdanninger

Lektorlaget mener det bør være høye opptakskrav til all lærerutdanning. I fagene man ønsker å studere og undervise i, bør det minst forventes middels høyt nivå. Vi er derfor glade for at regjeringen vil videreføre nasjonale nivåkrav for opptak til lærerutdanningene. De spesielle opptakskravene til lærerutdanninger i forslagets §4-6 støttes, både når det gjelder innholdskrav og nivåkrav.

Av denne grunn støtter vi ikke forslag om opptaksprøver for elever som ikke ellers er kvalifiserte for opptak. En slik nivåsekning vil vi advare mot. Det vil undergrave rettferdigheten i opptakssystemet

Dispensasjoner – forslagets § 4-7

Nåværende dispensasjonsordninger for lærerutdanningene foreslås videreført i forskriftsforslaget § 4-7.

Selv om Lektorlaget rent generelt støtter at departementet har overordnet ansvar for spesielle opptakskrav gjennom en søknadsbasert ordning fra institusjonene for å sikre at nasjonale kvalitetskrav opprettholdes, må unntak og dispensasjoner være basert på saklige begrunnelser og i tråd med de generelle føringene som ligger i hovedinntakene.

Vi støtter ikke videreføringen av den omfattende dispensasjonsordningen for lærerutdanningene, som vi er bekymret for at skal innebære både en komprimering og nivåsenking, samt utfordrer rettferdighetsprinsippet.

For lærerutdanninger bør det ikke være dispensasjoner fra nivåkrav. I forbindelse med profesjonsmeldingen, uttrykte Lektorlaget bekymring for å åpne for dispensasjon fra nivåkravene. Fullføringsreformen kan, gitt at den gis tid til å virke, kvalifisere flere til å nå kravene, også ved at enkelte elever bruker mer tid på å bli studieforberedte. De kompensierende tiltakene som ble nevnt i profesjonsmeldingen, som intervju og forsterket studentoppfølging, vil ikke fylle samme funksjon som krav om karakternivå ved opptak. Dispensasjoner vil ytterligere øke kvalitetsforskjellene i utdanningene. Vi kan ikke se at den omfattende dispensasjonsordningen for nivåkrav til lærerutdanninger som listes opp i er i samsvar med ønsket om å sikre at lærerstudenter har et visst kvalifikasjonsnivå ved opptak. Nivåkrav til lærerstudenter vil bidra til å opprettholde kvalitetsgrunnlaget i fellesskolen og bidra positivt til gjennomføringen på studiet.

Kjønnsbaserte kvoter kan innebære at kandidater som ellers ikke er kvalifiserte for opptak får innpass. Det vil vi advare mot. Vi foreslår at kjønnsbaserte kvoter kun kan nyttes for studenter som oppfyller de etablerte nivåkrav til utdanningene.

Overgangsbestemmelser

Lektorlaget har ingen sterke synspunkt på de foreslåtte overgangsbestemmelsene, annet enn at de kan fremstå i overkant tekniske og vanskelig tilgjengelige slik de nå er foreslått. For å sikre god forutberegnelighet for studenter de kommende årene ønsker vi så få overgangsbestemmelser som mulig, samt at det settes en siste dato som gjelder for alle, for å sikre ensartet praksis og at elever lettere vil kunne forstå hva som vil være gjeldende for samordnet opptak til høyere utdanning de neste årene.

Med vennlig hilsen

Helle Cristin Nyhuus
Leder
Norsk Lektorlag